

Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap i Uppsala – en kort presentation

Marianne Carlsson

Professor, prefekt vid institutionen. E-post: marianne.carlsson@pubcare.uu.se

Den socialmedicinska institution där Ragnar Berfenstam var verksam är sedan 1998 integrerad i Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap (IFV), som är en storinstitution inom Medicinska fakulteten vid Uppsala universitet. Den består av 11 forskargrupper med olika profiler och inriktningar. Vid årsskiftet 2010/2011 fanns följande grupper:

Allmänmedicin har fokus främst på sjukdomar som är vanligt förekommande i befolkningen som t.ex. kardiovaskulära sjukdomar, diabetes, astma och allergi, ryggont och andra smärttillstånd liksom även frågor inom försäkringsmedicin.

Gruppen i *bioetik* behandlar även forskningsetik och medicinsk rätt. Inom forskningsetiken diskuteras normer och värden som kan och bör styra forskningen. Bioetiken tar upp filosofiska, teologiska, samhällsvetenskapliga och juridiska aspekter på ny kunskap inom medicin och biologi.

Forskning om funktionshinder är mångvetenskaplig och fokuserar relationen mellan individer och deras omgivning. WHO:s klassifikationssystem ICF utgör en gemensam begreppsram.

Geriatrikens forskning syftar till att bättre förstå åldrandets sjukdomar. Här bedrivs epidemiologisk och genetisk forskning av samspelet mellan gener och miljö för uppkomst av komplexa sjukdomar. Den molekylära forskningen syftar till att bättre förstå mekanismer vid Alzheimers sjukdom och andra demenssjukdomar. Kliniska läkemedelsstudier drivs för att utveckla nya läkemedel och i klinisk forskning vidareutvecklas diagnostiska metoder för Alzheimers sjukdom.

Hälso- och sjukvårdsforskning är ett tvärvetenskapligt ämne som hämtar sina teorier och metoder från olika vetenskapliga discipliner. I fokus står frågor om hälso- och sjukvårdssystemets struktur, ekonomi, organisation och resultat. Forskarna har sin bakgrund inom psykologi, medicin, vårdvetenskap, statskunskap och ekonomi.

Forskningen inom *klinisk nutrition och metabolism* belyser kostvanornas betydelse för hälsan och uppkomst och behandling av sjukdomar orsakade av åderförkalkning och störningar av fett- och sockeromsättningen, t.ex. blodfetterubbnings, diabetes och övervikt. Ett annat forskningsområde är undernäring hos äldre och kroniskt sjuka.

Inom forskargruppen *oxidativ stress och klinisk inflammation* har unika analysmetoder utvecklats för att studera bl.a. prostaglandiner och isoprostaner som har visat sig spela roll hos den friska människan och vid utveckling av sjukdomar. Här ingår också studier av hur inflammation regleras av miljöfaktorer, genetiska faktorer, livsstilsfaktorer och läkemedel. Forskningen innefattar experimentella studier och klinisk epidemiologisk forskning.

Preventionsforskning är inriktad mot ojämlig hälsa, epidemiologiska teorier om "the life course approach" och empiriska teman som kombinerade effekter av tidiga och sena riskfaktorer för ohälsa och sjukdomar liksom riskfaktorer som kan vara utlösande för hälsoproblem.

Inom forskargruppen *psykosocial onkologi och stödjande vård* studeras bl.a. cancer under tonåren, psykosociala och hälsoekonomiska konsekvenser och

posttraumatisk stress bland föräldrar till barn med cancer. Andra områden är smärta hos barn med cancer, hälsorelaterad livskvalitet och behov av vård och stöd hos vuxna med cancer. Gruppen har under 2010 integrerats med U-Care (se nedan).

Socialmedicin är ett forskningsområde kring betydelsen av strukturella, ekonomiska, sociala och psykosociala faktorer för människors hälsa. Verksamheten innefattar också tillämpade interventionsprojekt, flertalet inom ramen för internationella nätverk. En forskningsprofil är stressmedicin, en annan epidemiologi där sociala skillnader i hälsa och vård studeras.

Vårdvetenskap omfattar teori, metod och teknik för studiet av problem och åtgärder i hälso- och sjukvården. Forskningen utgår från ett mångprofessionellt perspektiv i studier av förebyggande, stödjande, omvårdande och rehabiliterande åtgärder. Samspelet mellan vårdpersonal och patienter eller deras närstående är ett viktigt studieområde. I vårdvetenskap studeras även individens resurser för att bevara eller återvinna optimal hälsa liksom vårdens roll. Även forskning om vårdens organisation och kvalitet ingår liksom om utbildning inom vården.

Verksamhetens omfattning

Tillsammans publicerade forskargrupperna under 2010 mer än 200 artiklar i internationella tidskrifter och de externa forskningsanslagen uppgick till drygt 40 miljoner kr. Under 2010 var 170 personer anställda och mer än 200 personer anknutna till verksamheten. Antalet professorer (adjungerade, befordrade, emeriti och lärostolsprofessorer) var 19, därav 5 kvinnor. Vid IFV fanns också 14 universitetslektorer, 10 docenter, 39 forskare, 25 adjunkter och gästlärare, 24 administratörer, 18 forskningsassistenter och 62 doktorander, varav 16 avlade doktorsexamen under året. Sex av avhandlingarna presenteras på följande sidor.

Grundutbildningen omfattade 2010 ca 500 helårsstudenter, 310 sjuksköterskestudenter, 70 läkarstudenter, 98 studenter på fristående kurser samt 22 studenter i ett tvåårigt mastersprogram i folkhälsa där de flesta av forskargrupperna är involverade.

Institutionen är också värd för tre centrumbildningar:

Centrum för bioetik (www.crb.se) arbetar fakultetsövergripande men är placerat vid medicinska fakulteten och administrativt knutet till IFV. Verksamheten omfattar förutom forskning även etikundervisning i läkar- och sjuksköterskeprogrammen liksom högre seminarier och symposier. Samarbete sker med Vetenskapsrådet om webbresursen CODEX.

Centrum för forskning om funktionshinder (www.cff.se) är en samarbetsorganisation för forskare som arbetar med frågor om funktionshinder och funktionsnedsättning inom olika ämnen vid Uppsala universitet. Forskningen bedrivs vid flera institutioner och CFF:s roll är projektsamordning och informationsspridning.

Uppsala University Psychosocial Care Programme (U-Care) är en av regeringens strategiska forskningssatsningar. Det övergripande målet är att förhindra psykosocial ohälsa i samband med kroppslig sjukdom. Studier görs inom pediatrik och vuxenonkologisk vård samt kardiologisk vård i samarbete med Akademiska sjukhuset. Samarbete sker också med forskargrupper inom klinisk psykologi, systemvetenskap och nationalekonomi vid den samhällsvetenskapliga fakulteten. Genom detta samarbete erbjuder U-Care en vårdforskningssmiljö som är unik, nationellt såväl som internationellt.